

Reflection of Child Abuse on Postgraduate Studies in Turkey: A Literature Review

Perihan Tuğba ŐEKER¹ Sevilay UBUK²

To cite this article:

Şeker, P.T. ve ubuk, S. (2021). ocuk istismarının Türkiye’de yapılan lisansüstü alışmalara yansımaları: Bir literatür incelemesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 534-552. doi: 10.30900/kafkasegt.935101

Research article

Received: 09.05.2021

Accepted: 20.12.2021

Abstract

In this study, it is aimed to determine the postgraduate studies dealing with the issue of child abuse in Turkey and to examine them in various scopes. For this purpose, the study was completed by making the necessary literature review. 81 graduate studies were included in the study and the studies included in the study were analyzed using the document analysis technique. As a result of the research, it was seen that the first graduate study on this subject was 1998. Considering the distribution between 1998-2020, it stands out that there was no postgraduate study published in the Council of Higher Education in 1999, 2000, 2001 and 2003. Considering the distribution of the studies, it is seen that there was a rapid increase in their number in the period after 2016. It was determined that quantitative research methods were most preferred (n = 61) and scale, questionnaire, survey were used as data collection tools in the studies reviewed; qualitative method was used in 5 studies; and the mixed research design was preferred in only 1 study. It has been observed that most of the studies conducted in Turkey are about determining the knowledge and awareness levels of various sample groups on child abuse. No study has been found on the treatment and rehabilitation processes of children who have been subjected to child abuse and the perpetrators of abuse after the occurrence of this situation and their experiences in these processes.

Keywords: Child, child abuse, document analysis.

¹ Corresponding Author, Assist. Prof., tugba.seker@usak.edu.tr, Usak University, Education Faculty, Turkey

² Author, Msc Student, Usak University, Graduate Education Institute, Turkey

Çocuk İstismarının Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Çalışmalara Yansıması: Bir Literatür İncelemesi

Perihan Tuğba ŞEKER¹ Sevilay ÇUBUK²

Atıf:

Şeker, P.T. ve Çubuk, S. (2021). Çocuk istismarının Türkiye’de yapılan lisansüstü çalışmalara yansıması: Bir literatür incelemesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 534-552. doi: 10.30900/kafkasegt.935101

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 09.05.2021

Kabul Tarihi: 20.12.2021

Öz

Bu çalışmada Türkiye’de çocuk istismarı konusunun ele alındığı lisansüstü çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerekli literatür taraması yapılarak çalışma tamamlanmıştır. Araştırmaya 81 lisansüstü çalışma dâhil edilmiş ve araştırmaya dâhil edilen çalışmalar doküman analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu konuda ulaşılan, erişime açık, ilk lisansüstü çalışmanın 1998 yılına ait olduğu belirlenmiştir. 1998-2020 yılları arasındaki dağılıma bakıldığında 1999, 2000, 2001 ve 2003 yıllarında YÖK Tez’de yayımlanmış herhangi bir lisansüstü çalışmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaların yıllara göre dağılımlarına bakıldığında 2016 yılından sonraki süreçte sayıda hızlı bir artış olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalarda araştırma yöntemi olarak en fazla (n=61) nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği ve veri toplama aracı olarak ölçek, anket, form gibi ölçme araçlarının kullanıldığı; 5 çalışmada ise, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yönteminin kullanıldığı; sadece 1 çalışmada karma yönteme başvurulduğu saptanmıştır. Türkiye’de yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun çocuk istismarı konusunda çeşitli örneklem gruplarının bilgi ve farkındalık düzeylerini belirleme yönünde olduğu görülmüştür. Çocuk istismarı konusunda istismara maruz kalmış olan çocukların ve istismar sorumlusu kişilerin tedavi ve rehabilitasyon süreçleri ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, çocuk istismarı, doküman analizi.

¹ Sorumlu Yazar, Dr. Öğrt. Üyesi, tugba.seker@usak.edu.tr, Usak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye.

² Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Usak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye.

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre çocuğa yönelik kötü davranışlar çocuğun bütün gelişim aşamalarında ona zarar verebilen ve çocuğun manevi değerlerine yönelik hasara sebep olan, istismar türlerinin herhangi birinin uygulanması ya da menfaat amacıyla çocuğun sömürülmesinin yer aldığı davranışlardır (Runyan, Corrine ve Ikeda, 2002). Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Önleme merkezleri (CDC) çocuk istismarını çocuğun anne babası ya da ona bakan yetişkin biri tarafından örselenerek zarar görmesi olarak açıklamaktadır (Bross ve Krugman, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 18 yaşın altındaki çocuklarda görülen, bir ilişki bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişimine ya da haysiyetine ciddi anlamda ya da potansiyel zarar veren her türlü fiziksel ve duygusal kötü muameleyi çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır (WHO, 2016). Çocuk istismarının sınıflandırılmasında çocuğun her yönden gelişimini (fiziksel, psikososyal) engelleyen, gerçekleştikleri toplumda kabul görmüş kültür değerlerinden uzak kalan ve bu alanda uzman kişilerce istismar olarak tanımlanmış bir davranış olması gibi faktörler rol almaktadır (Dokgöz, 2009).

Çocuk istismarı, ciddi bir küresel sorundur. 1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) çocuk istismarının önlenmesi ve ele alınması için ulusal çabaları teşvik eden uluslararası bir başarıdır. DSÖ'nün araştırmalarına bakıldığında bütün yetişkinlerin %25'i çocukluk döneminde fiziksel açıdan istismara, her kadının %20'si ve her erkeğin yaklaşık %8'i çocukken cinsel açıdan istismara maruz kaldıklarını belirtmektedir. Hayatı boyunca çocukların büyük çoğunluğu bu istismar çeşitlerinin yanı sıra duygusal istismara da maruz kalmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü-WHO, 2016). Türkiye'de çocuk istismarının hukuksal boyutu AB uyum süreci ile birlikte çıkarılmış olan yasalarla ilerlemiştir. Bu yasalar Çocuk Koruma Yasası, Türk Ceza Kanunu'ndaki ilerlemeler, 4320 sayılı Yasa ve Aile Mahkemeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu'dur. 2005 yılında çıkmış olan Çocuk Koruma Yasası çocuk istismarı alanındaki en temel yasal düzenlemedir. Bu yasa aynı zamanda çocuk mahkemelerinin kurulması, görev ve yetkinlikleri, suça yöneltilen çocuklarla ilgili güvenlik önlemleri hususunda düzenlemeler yapmaktadır (Aktepe, 2009; ÇHS, 2015; Kaytez vd., 2018). Çocuk istismarına yönelik önemli bir düzenleme de Yeni Türk Ceza Kanunu ile yürürlüğe konulmuştur. Çocuk haklarının ihlali ile ilgili hususlara Türk Ceza Kanunu'nda yer verilmiştir. Çocuk istismarının önlenerek azaltılması, çocuk ve toplum üzerindeki sonuçlarının yok edilmesine yönelik olarak Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, Basın Kanunu, İş Kanunu'nda düzenlemeler yapılmıştır (Ahioglu, 2004; Kaytez vd., 2018; Kılıç, 2004; Polat, 2007).

Türkiye'de UNICEF tarafından yürütülen "Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması" çalışmasında yaşları 7-18 arası çocukların 2008 yılında duygusal istismara uğrama sıklığı %49, fiziksel istismara uğrama sıklığı %56, cinsel istismara uğrama sıklığı %9 olarak bulunmuş; 2010 yılında ise bu oranlar duygusal istismara uğrama %51, fiziksel istismara uğrama %43, cinsel istismara uğrama sıklığı ise %3 olarak raporlanmıştır (UNICEF, 2008; UNICEF, 2010). Oranlar incelendiğinde fiziksel ve cinsel açıdan istismara uğrayan çocukların sayısında yıldan yıla azalma olduğu duygusal istismara uğrayan çocukların sayısında ise artış olduğu görülmektedir.

Çocuk istismarı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, günümüzde gerçekleşen çocuk istismarı vakaları genellikle fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik istismar kategorilerinde sınıflandırılmıştır (Altunsu, 2004; Çakmak, 2018; Kozcu, 1989; Şanyüz, 2009; Turla, 2002). Çocuk istismarı çok yönlü bir durumdur ve bütün istismar türleri birbirini bünyesinde barındırmaktadır. Koşar (1989) çocuk istismarının özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- a) Kasıtlı olarak çocuğa zarar verilmesi,
- b) Sosyal açıdan yasaklanmış bir hareket olması,
- c) Hareketin istismar olduğu konusunda uluslararası düzeyde görüş birliği olması,
- d) Toplu olarak değil kişi olarak neden olma,
- e) Yalnızca bir veya birden çok çocuğun zarar görmesi.

En genel tanımıyla çocuğun kaza dışı yara alması olarak açıklanan fizikî istismar genellikle verilen disiplin ve cezalar sonucu 18 yaşından küçük bir çocuğa herhangi bir ebeveyni ya da çocuğa

bakmakla yükümlü başka birisi tarafından uygulanan, çocuğun gelişiminde bozukluklara ve yaralanmalara sebep olan, çocuğun fiziksel yeteneklerine geçici ya da kalıcı olarak zarar veren istismar türüdür. Fiziksel istismar uygulanan kişilere itaati sağlama, ceza verme veya öfkesini gidermek amacıyla yapılan, belirlenmesi oldukça basit olan, çağdaş ve gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde en çok bildirilen istismar türü olarak tanımlanmaktadır (Evliyaoğlu, 2010; Finkelhor, 1988; Giardiano vd., 1997; Hancı, 2002; Ludwig, 2000; Polat, 2000; Şanyüz, 2009; Tercier, 1998; Wissow, 1995).

Çocukluk döneminde görülen cinsel istismar olgusunun tarihte ilk tanımını Ruth ve Henry Kempe (1978) "başka bir kişiye bağımlı ve gelişim yönünden tam olarak olgunlaşmamış olan çocuk veya gençlerin bilinçli bir şekilde onay vermelerinin mümkün olmadığı, tam olarak algılayamadıkları ya da ebeveynlerin rolleri ile ilgili sosyal tabulara uymayan cinsel eylemlerde kullanılmaları" şeklinde yapmışlardır. Genel olarak cinsel istismar çocuğun kavramasının ve rızasının alınma ihtimalinin olamayacağı, çocuktan en az 6 yaş büyük olan bir kişi tarafından, toplum kültürüne, kurallarına ve kanunlara uymayan cinsel davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır (Gören ve Tıraşçı, 2007; Hancı, 2002; Kuğuoğlu, 2004; Polat, 2004; Polat, İnancı ve Aksoy, 1997; Şahin, 2006; Şanyüz, 2009).

1974 senesinde ilk olarak ABD’de ‘Çocuk İstismarının Önlenmesi ve Sağaltımı’ kanununda ‘mental hasar’ terimi olarak karşımıza çıkan duygusal istismarını UNICEF “Çocuğa yönelik olarak uygulanan veya göz ardı edilen toplumsal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik yönden çocuğu zarara uğrattığı saptanan; yaş, bilgi, konum ve pozisyon gibi özellikleriyle çocuk ya da gencin üzerinde güç sahibi olan birey veya bireyler tarafından uygulanan davranışlar” şeklinde tanımlamıştır. Çocuklardaki duygusal istismar kavramı ile ilgili, diğer istismar türlerine göre çok daha fazla etken içermesinden ve fark edilip tanımlanmasının zor olmasından dolayı birçok tanım yapılmıştır (Alikashifoğlu, 2002; Atamer, 2005; Kars, 1996; Kepenekçi, 2001; Polat, 2001; Polat, 2007; Polat vd., 1997; Şahin, 2014; Turla, 2002; United Nations Children's Fund-UNICEF, 2002; Uslu, 2007). Uluslararası Duygusal İstismar Toplantısı’nda yapılan tanımda “Çocukların psikolojik açıdan iyi niyetle kullanılmaması, yapılmış olan veya yapılması gereken fakat ihmal edilen bilimsel ve toplumsal olgulara göre psikolojik yönden zarar verici olduğu kanısına varılan davranışlar” olarak nitelendirilen duygusal istismarın kapsadığı bazı davranışlar şunlardır: ‘Çocuğu aşağılamak, suçlamak, başkalarıyla kıyaslamak, reddetmek, küçük düşürmek, tehdit etmek, tek başına bırakmak, yıldırım, kendi çıkarına kullanmak, çocukla alay etmek, çocuğa vaktinden önce yetişkin rolü vermek, baskı yapmak, hakaret etmek, lakap takmak, bağırarak, çocuğun fikrini sormamaktır’ (Çakmak, 2018; Kepenekçi, 2001; Polat, 2007; Şahin, 2014; Şanyüz, 2009).

Çocuk istismarı kavramı son yıllarda ülkemizde daha çok gün yüzüne çıkmakta ve önemi gün geçtikçe artmaktadır. Literatür incelendiğinde (Bakır ve Kapucu, 2017; Beyazıt, 2015) bu konuda yapılmış çalışmaların giderek arttığı fakat yine de yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu konuda yayımlanmış olan çalışmaların sadece bu alanda çalışan araştırmacılar tarafından değil toplumun bütün kesiminde yer alan meslek grupları tarafından da irdelenmesi, bu alandaki çalışma sayısının artırılması gerekmektedir. Toplum olarak bir işbirliği gerektiren çocuk istismarı konusunda sosyal hizmet yetkililerinin, çocuk polislerinin, eğitimcilerin, hukuk çalışanlarının, sağlık çalışanlarının, pedagogların, etik uzmanlarının ve adli bilimlerde çalışan yetkililer vb. birçok alanın da çalışması, ülkemizdeki son durumdan haberdar olması gerekmektedir (Erkan, 2018). YÖK Tez veri tabanında çocuk istismarı ile ilgili yer alan tezlerin birçok yönden irdelenmesinin görülen eksikliklerin ortaya konarak bütün alanlardaki araştırmacılara yol göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çocukların, her yönden sağlıklı, verimli birer yurttaş olarak büyüüp yetişebilmeleri için çocuk istismarı kavramı daha çok araştırılmalı ve önleyici uygulamalar yürürlüğe konulmalıdır. Lisansüstü eğitimin her alanında ve seviyesinde araştırmacıların, üniversitelerin bu konuya önem ve öncelik vermesi, bu durumun sebeplerini ve erken dönemde nasıl önlenebileceğini ortaya koyan akademik çalışmalar yapması gerekli ve önemlidir. Çocuk istismarını azaltmaya ve önlemeye yönelik tedbirlerin alınmasında sağlık, eğitim ve kültürel faktörlerin incelenmesine yönelik tezlerin sonuçlarının farkındalık yaratacağı ve ilgili alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de çocuk istismarı konusunda uygulanan lisansüstü çalışmaların incelenerek betimsel analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?”

2. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımları nasıldır?”
3. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların alanlarına göre dağılımı nasıldır?”
4. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımları nelerdir?”
5. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?”
6. “Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yapıldıkları üniversitelere göre dağılımları nasıldır?”

Yöntem

Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yapılan lisansüstü araştırmaların incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış, verilerin betimsel analizleri yapılmıştır. Araştırmanın evrenini araştırmanın amacına uyduğu belirlenen, YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından onaylanıp arşivlenen ve Ulusal Tez Merkezi’nde ulaşılabilir durumda olan ‘*çocuk istismarı*’ konulu 91 lisansüstü çalışma oluşturmaktadır. YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından yayınlanması kısıtlı olan çalışmalar bu araştırmadan çıkarılmış olup 81 lisansüstü çalışma dâhil edilmiştir.

Veri toplama yöntemi

Araştırma kapsamında amaca uygun veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış, verilerin analizi sürecinde ise betimsel analizden yararlanılmıştır.

Doküman incelemesi araştırmalarda incelenmek istenen konuyla alakalı olgu ve olayları içeren yazılı belgelerin analiz edilerek bu belgelerden veri toplanmasını sağlayan nitel araştırma yöntemidir. Kaynaklara ulaşma, ulaşılan kaynakları inceleme, bulgulara yönelik not alma ve bulguları değerlendirme gibi eylemleri yapmaya olanak sağlayan doküman incelemesi sayesinde araştırma konusu ile ilgili birçok bilgi gözlem ve görüşme gibi yöntemler kullanılmadan elde edilebilmektedir. Bu açıdan doküman incelemesi araştırmacılara zaman ve kaynaktan tasarruf sağlamaktadır (Ekiz, 2003; Karataş, 2015).

Betimsel analiz yönteminde amaç toplanmış olan verilerin düzenlenip yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır. Araştırma kapsamında toplanan veriler önceden belirlenmiş olan temalara göre sınıflandırılıp kısaca özetlenir ve yorumlamaları yapılır. Ulaşılan bulgular birbirleri ile ilişkilendirilir ve bazı durumlarda da bulgular arasında karşılaştırma yoluna başvurulur. Betimsel analiz 4 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Karataş, 2015; Neuman, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde ilk olarak dokümanlara ulaşmak için, anahtar sözcük ‘çocuk istismar’ olarak belirlenmiştir. YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bu sözcüğün taranmasıyla veriler toplanmaya başlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar kaydedilerek bir doküman listesi hazırlanmış, bu dokümanlar araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde kategorileştirilmiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan tezler yıllarına, türlerine, alanlarına, konularına, yöntemlerine, örneklem/çalışma grubu ve yapıldıkları üniversitelere göre incelenerek sınıflandırılmış, ulaşılan bulgular grafiklerle gösterilerek yorumlanmıştır.

Şekil 1. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya dâhil edilen tezlerin doküman listesine ait tablo EK1 olarak yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak ulaşılan lisansüstü çalışmalar bilgisayar ortamına aktararak çözümlenmeye başlanmıştır. Son olarak çalışmalardan elde edilen bulgular kategorileştirilerek yorumlanmıştır. Bu kategoriler araştırmaların yapıldığı yıllara, türlerine, araştırmacıların çalışmalarını yürüttüğü akademik alanlarına, konularına, araştırmacıların kullandıkları yöntemlere, araştırmaya katılan örneklem gruplarının türlerine, yaptıkları üniversitelere göre belirlenmiş ve veriler bu hususlar göz önünde bulundurularak betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgularının belirlenen kategorilere göre dağılım grafikleri yapılmıştır.

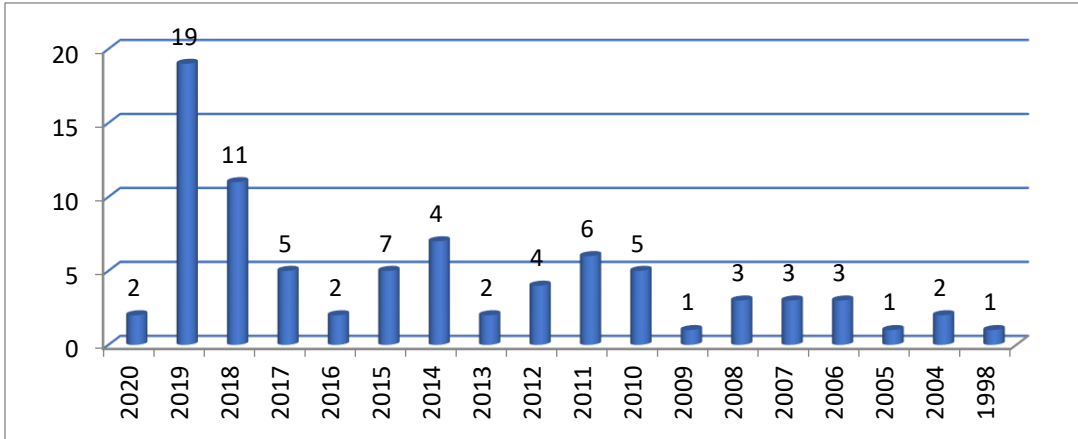
Etik Kurul İzin Belgesi

Araştırmanın verilerinin dokümanlardan (belgelerden) elde edilmesi nedeniyle araştırma için etik kurul raporu bulunmamaktadır. Araştırma verilerinin raporlanması objektif bir şekilde gerçekleştirilmiş, verilerin analizi sürecinde gerekli hassasiyet gösterilerek hiçbir bulgu değiştirilmeden net olarak aktarılmıştır. Araştırmada herhangi bir ticari amaç güdülmemiş olup, araştırma kapsamında incelenen dokümanlarda yer alan doğrudan alıntı ve bilgiler bilimsel araştırma metodlarına uygun olarak yansıtılmıştır.

Bulgular

Araştırmada Türkiye’de çocuk istismarının incelendiği lisansüstü çalışmalar belirlenerek araştırmalarda elde edilen bulguların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerekli literatür taraması yapılarak çalışma tamamlanmıştır. Araştırmaya, 81 lisansüstü çalışma dâhil edilmiş ve araştırmaya dâhil edilen çalışmalar, doküman analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir.

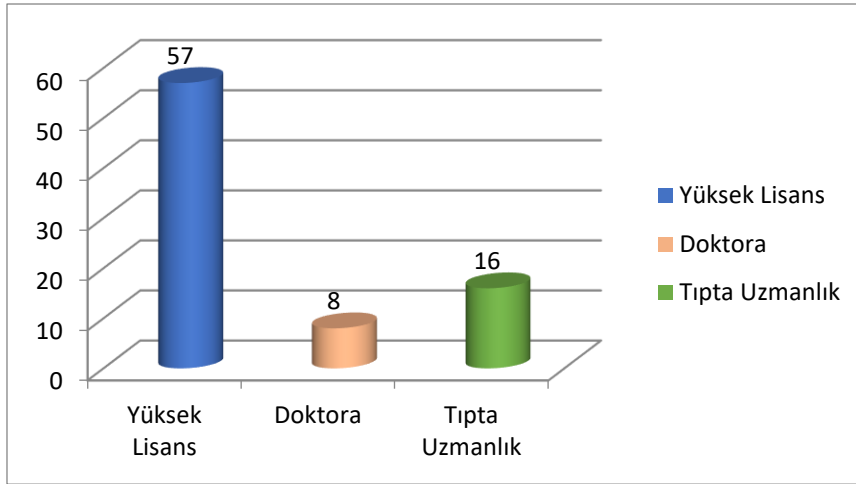
“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 1’ de yer verilmiştir.

Grafik 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yapılan lisansüstü çalışmaların 1998 ve 2020 yılları arasında ait olduğu görülmektedir. 1999, 2000, 2001 ve 2003 yıllarında araştırma kapsamına giren herhangi bir lisansüstü tez bulunmamaktadır. En çok lisansüstü çalışmayı 2019 yılında 19 çalışmanın oluşturduğu, 1998, 2005, 2009 yıllarında ise sadece 1 çalışmanın yapıldığı görülmektedir. İstismar konusunda yapılan lisansüstü çalışmaların 2016 yılından itibaren yüksek oranda artması dikkat çekicidir. Bulgulara göre, 2020 yılında yayınlanmış çalışma sayısının az olması, çalışmanın planlanma ve uygulama süreci ile açıklanabilir.

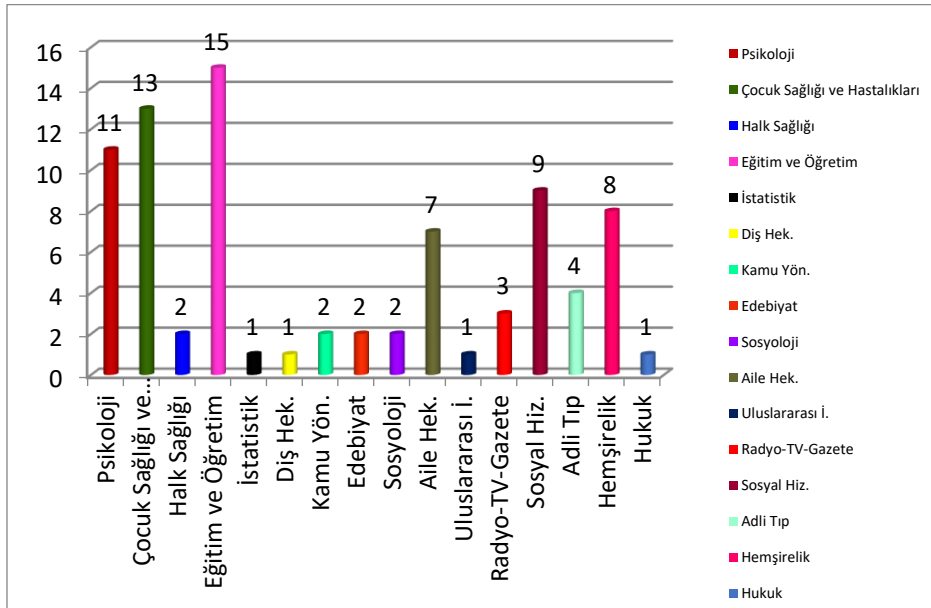
“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 2’ de yer verilmiştir.

Grafik 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Lisansüstü Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların 57 tanesinin yüksek lisans, 8 tanesinin doktora, 16 tanesinin tıpta uzmanlık araştırması olduğu görülmektedir. Verilere bakıldığında çocuk istismarı konusunda en fazla yüksek lisans araştırmalarında çalışıldığı görülmektedir. Doktora araştırmalarında bu sayının en az olması dikkat çekmektedir. Yüksek lisans döneminde bu konuya yönelen araştırmacıların doktora döneminde bu konudan uzaklaşmış olmaları tartışılması gereken bir konudur.

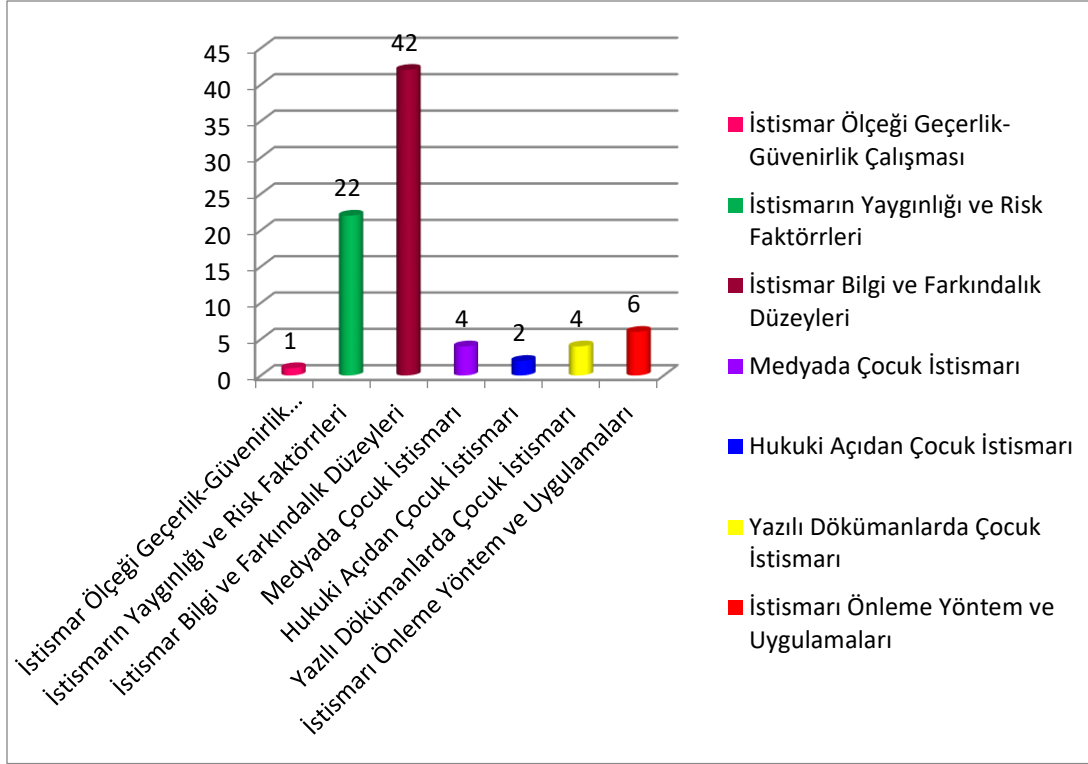
“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların alanlarına göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 3’ de yer verilmiştir.

Grafik 3. Araştırmaya Dâhil Edilen Lisansüstü Çalışmaların Alanlarına Göre Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların 16 farklı alanda yapıldığı görülmektedir. Bu alanlar incelendiğinde, çocuk istismarına ilişkin en fazla lisansüstü çalışmanın eğitim ve öğretim alanında yapıldığı görülmektedir. Çocuk sağlığı ve hastalıkları ile psikoloji alanında da çocuk istismarı konulu çalışmaların diğerlerine göre yoğunlukta olduğu görülmektedir. Diş hekimliği, hukuk, istatistik ve uluslararası ilişkiler alanlarında en az sayıda ($n=1$) çalışmanın yapıldığı görülmektedir.

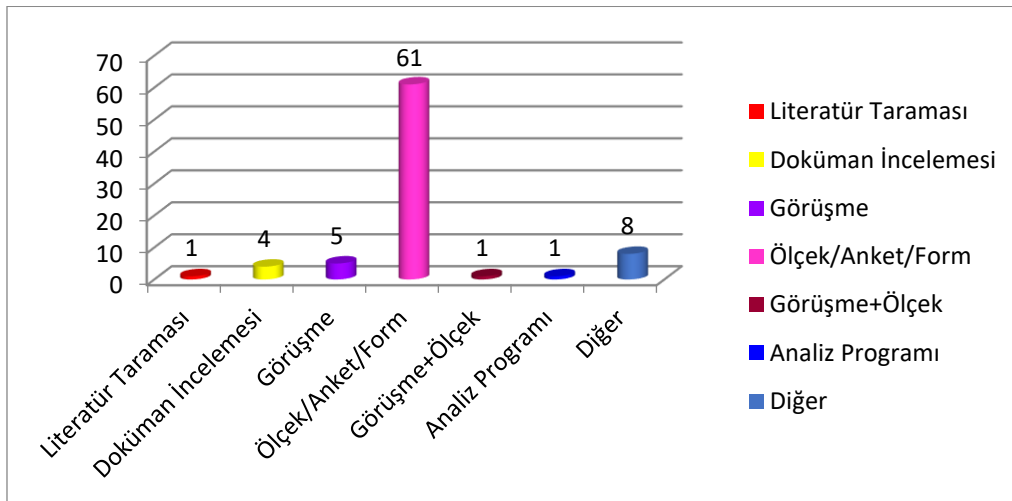
“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 4’ de yer verilmiştir.

Grafik 4. Araştırmaya Dâhil Edilen Lisansüstü Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı

Grafik 4 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların çocuk istismarı ile ilişkili 7 konu etrafında toplandığı görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar en çok ($n=42$) çocuk istismarına ilişkin farklı bireylerdeki bilgi ve farkındalık düzeyleri konusunu ele almıştır. Çalışmalarda en az çocuk istismarı ile ilgili geliştirilmiş olan ölçeklerin geçerlik-güvenirlik çalışmaları ve hukuki açıdan çocuk istismarının konu olarak ele alındığı görülmektedir.

“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 5’ de yer verilmiştir.

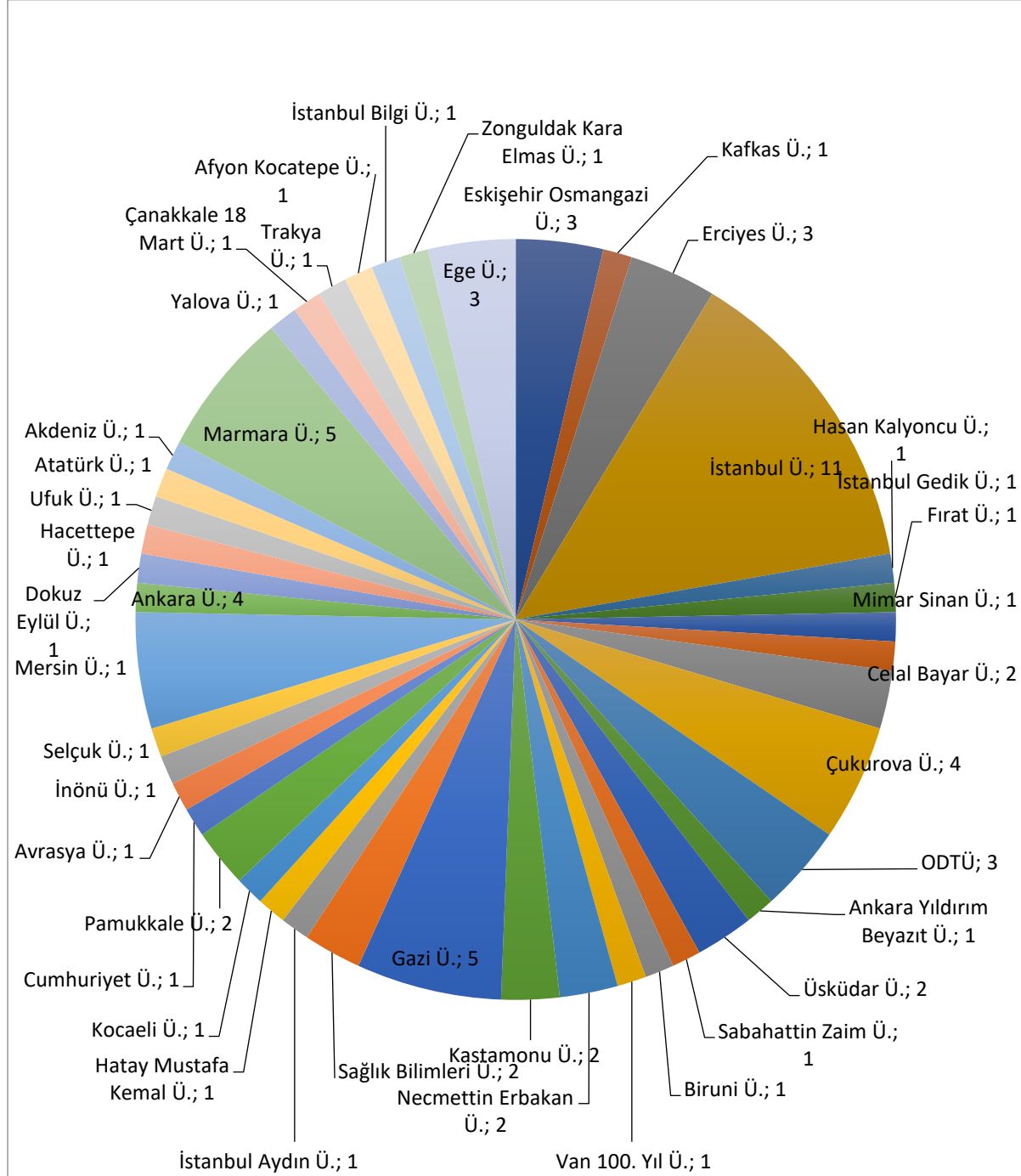
Grafik 5. Araştırmaya Dâhil Edilen Lisansüstü Çalışmaların Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 5 incelendiğinde, araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların 61 tanesinde ölçek, anket ya da form vb. veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Literatür taraması ($n=1$), analiz programı ($n=1$) ve karma yöntem (görüşme+ölçek) ($n=1$) tercih edilen araştırmaların sayısındaki

azlık göze çarpmaktadır. Bu verilerden hareketle çocuk istismarı konusunda Türkiye’de yapılan çalışmaların çoğunlukla nicel çalışmalar olduğu söylenebilir.

“Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların yapıldıkları üniversitelere göre dağılımları nasıldır?” araştırma sorusuna ait bulgulara Grafik 6’ da yer verilmiştir.

Grafik 7. Araştırmaya Dâhil Edilen Lisansüstü Çalışmaların Yapıldığı Üni­versitelere Göre Dağılımı

Grafik 7 incelendiğinde 1998-2020 yılları arasında 43 farklı üniversitede istismar konulu çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelerin çoğunluğunu ($n=32$) devlet üniversiteleri oluşturmaktadır. Yapılan çalışmaların üniversitelere göre sayıları incelendiğinde en fazla çalışmanın ($n=11$) İstanbul Üniversitesi’nde yapıldığı, Çukurova Ü., Gazi Ü. ve Ankara Üniversitesi’nin ($n=5$) bu sıralamayı takip ettiği görülmektedir. Bu bulgu, istismar konusunda farkındalığın arttığını göstermektedir. Çocuk istismarı kısa ve uzun vadede birçok olumsuz sonuca sebebiyet verebilen önemli

bir durumdur. Bu konuyu ülke genelinde özel üniversite ve devlet üniversitelerinin lisansüstü eğitimin her alanında ele almaları, istismar ile ilgili herhangi bir durumun içerisinde yer alan kişi ve kurumların bilinçlenmesi, öngörü kazanması ve erken dönem önlemlerin alınması açısından gereklidir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye’de çocuk istismarı konusunun ele alındığı lisansüstü çalışmaların belirlenerek incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık çalışmaları olmak üzere 81 lisansüstü çalışma ele alınmıştır. Araştırmanın planlanma ve uygulanma sürecinde incelenen lisansüstü çalışmalardan en eski lisansüstü çalışmanın 1998 yılında yayımlandığı, en yeni çalışmanın ise 2020 yılına ait olduğu görülmektedir. 1998-2020 yılları arasındaki dağılıma bakıldığında 1999, 2000, 2001 ve 2003 yıllarında YÖK Tez’de yayımlanmış herhangi bir lisansüstü çalışmanın olmadığı göze çarpmaktadır. Çocuk istismarı ile ilgili en eski tez Uysal (1998) tarafından “Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması” ismiyle İstanbul Üniversitesi’nde yazılmış ve yayımlanmıştır. Araştırma sürecinde ulaşılan en yeni tez çalışması, Çelik (2020) tarafından “Okullarda soruşturma konusu olan çocuk istismarı ve ihmali olaylarının değerlendirilmesi” ismiyle Ankara Üniversitesi’nde yazılmıştır. Çalışmaların yıllara göre dağılımlarına bakıldığında 2016 yılından sonraki süreçte, tez sayılarında hızlı bir artış olduğu görülmektedir. Son yıllarda çalışmaların sayılarında genel bir artış gözlenmektedir. Bu sonuç literatürdeki benzer çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir (Sahillioğlu ve Okyay, 2020; Bakır ve Kapucu, 2017; Beyazıt, 2015; Beyazıt ve Ayhan, 2015).

En fazla lisansüstü çalışmanın ($n=19$) 2019 yılında ve en az çalışmanın ise ($n=1$) 1998, 2005, 2009 yıllarında yayımlandığı görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan 81 lisansüstü çalışmanın 57’si yüksek lisans, 16’sı tıpta uzmanlık ve 8’i ise doktora düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Bulgular incelendiğinde yüksek lisans düzeyinde yapılmış çalışmaların diğerlerine göre daha fazla olduğu, doktora düzeyinde ise bu konuda çok az çalışma yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans düzeyinde çocuk istismarı konusunu ele alan araştırmacıların doktora düzeyine geldiklerinde bu konu üzerinde çalışmayı sürdürmedikleri görülmektedir. Bu sonuçlar literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Sahillioğlu ve Okyay, 2020; Beyazıt, 2015). Bu sonuca sebebiyet veren durumların araştırılması önem taşımaktadır. Mesleki anlamda uzmanlaşmayı sağlayan lisansüstü eğitim seviyesinde çocuk istismarı konusunda uzmanlaşmış bireylerin sayısının artması bu konuyu tanılama ve önleme çalışmalarının artmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışmaların 16 farklı alanda sürdürüldüğü, çocuk istismarını konu alan en fazla çalışmanın ($n=15$) eğitim ve öğretim alanında, en az çalışmanın ise ($n=1$) diş hekimliği, hukuk, istatistik ve uluslararası ilişkiler alanlarında yapıldığı görülmektedir. Eğitim ve öğretim alanında yayımlanmış olan son çalışma Çelik (2020)’nin “Okullarda soruşturma konusu olan çocuk istismarı ve ihmali olaylarının değerlendirilmesi” isimli doktora tezidir. 2020 yılında yayımlanan diğer çalışma ise halk sağlığı alanında Yılmaz (2020)’nin “Ebelik bölümü öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgileri ile yaklaşımlarının eğitim öncesi ve eğitim sonrası süreçte karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezidir. Çalışmaların alanlarına göre sayılarına bakıldığında eğitim sektöründeki araştırmacıların çocuk istismarı konusunda diğer alanlara göre oldukça ilgili oldukları görülmektedir. Bu sonuç literatürdeki bazı sonuçlarla uyuşmamakta (Bakır ve Kapucu, 2017; Beyazıt ve Ayhan, 2015), bazıları ile ise uyuşmaktadır (Sahillioğlu ve Okyay, 2020). Öğretmenlerin gün geçtikçe bu konuda daha bilinçli olmaları, ilerleyen ve yaygınlaşan teknoloji sayesinde istismar bulgularının daha kolay fark edilip bildirilebiliyor olması bu olgunun eğitim alanında araştırmacılar tarafından ele alınmasını kolaylaştırmaktadır.

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların çocuk istismarı olgusunu genel olarak 7 farklı konu etrafında ele aldıkları bulgularda karşımıza çıkmaktadır. Çocuk istismarına yönelik en fazla çalışma, farklı örneklem gruplarının bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesini konusunda yapılmış ve çalışma sayısı 42 olarak bulunmuştur. Hukuki açıdan çocuk istismarı konusunu ele alan lisansüstü çalışmaların sayısının en az düzeyde olması dikkat çekmektedir. İrdelenen çalışmalarda veri toplama yöntemi olarak en fazla ($n=61$) ölçek, anket, form gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği, 5 çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yönteminin kullanıldığı ve sadece 1 çalışmada karma yöntem (görüşme+ölçek) başvurulduğu saptanmıştır.

Türkiye’de çocuk istismarını konu alan lisansüstü çalışmaların çoğunlukla nicel çalışmalar olduğu, nitel çalışmaların sayısının oldukça az olduğu göze çarpmaktadır. 2019 ve 2020 yıllarında yayımlanmış olan tezler (Eşgin, 2019; Çetin, 2019; Aydın, 2019; Tufan, 2019; Çevik, 2019; Orcan, 2019; Yılmaz, 2020; Çelik, 2020) incelendiğinde, lisansüstü çalışmaların çoğunlukla nicel çalışmalar olduğu, nitel çalışmaların sayısının oldukça az olduğu sonucu dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar Ardahan ve Öztornacı (2016), Bakır ve Kapucu (2017) ve Sahillioğlu ve Okyay (2020)’nin çalışmalarındaki sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Bilgi ve farkındalık düzeyini konu alan çalışmalarda çoğunlukla veri toplamak amacıyla ölçek, anket gibi ölçme araçlarına başvurulduğu görülmektedir.

YÖK tez veri tabanında yayımlanan bu çalışmaların devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler olmak üzere toplam 43 farklı üniversitede yapıldığı, bu üniversitelerin çoğunluğunu ($n=32$) devlet üniversitelerinin oluşturduğu, özel üniversitelerde ($n=11$) ise bu konuda yapılan çalışmaların daha az sayıda olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yayımlanmış olan ilk tezin İstanbul Üniversitesi’nde, son tezin ise Ankara Üniversitesi’nde yazıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu üniversiteler arasında en fazla çalışmanın ($n=11$) İstanbul Üniversitesi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Sahillioğlu ve Okyay (2020) ve Beyazıt (2015) da çalışmalarında buna paralel sonuçlara ulaşmışlardır. Araştırma kapsamındaki çalışmaların 22 yıllık bir zaman aralığında olduğu düşünüldüğünde çocuk istismarı gibi önemli bir konuda bu sayıların yetersiz kaldığı düşünülmelidir. Çocuk istismarı kısa ve uzun vadede çocuk, toplum ve ülke üzerinde olumsuz sonuçları olan önemli ve hassas bir konudur (Pala vd., 2011). Üniversitelerin lisansüstü düzeyde bu konuya önem vermeleri ve bütün eğitim alanlarında çalışmalarına dâhil etmeleri, istismarın erken dönemde fark edilip önlenmesi konusunda sorumluluk taşıyan bütün kişi ve kurumlara ışık tutacaktır.

Araştırma kapsamında ulaşılan bulgu ve sonuçlara istinaden şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkiye’de yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğunun çocuk istismarı konusunda çeşitli örneklem gruplarının bilgi ve farkındalık düzeylerini belirleme yönünde olduğu görülmüştür. Çocuk istismarı konusunda, istismara maruz kalmış olan çocukların ve istismarı uygulayanların, bu durumun ortaya çıktıktan sonraki tedavi ve rehabilitasyon süreçleri, bu süreçlerde yaşadıkları ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuyu ele alan çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Yüksek lisans düzeyinde çocuk istismarını konu alan araştırmacıların çoğunluğunun doktora düzeyine geldiklerinde bu konunun tercih edilmediği görülmektedir. Bu duruma neden olabilecek unsurların irdelenip belirlenmesi, ortadan kaldırılması için uygulamaların yapılması ve doktora düzeyindeki araştırmacıların bu konuda daha fazla çalışma yapmaya teşvik edilip desteklenmesi önerilmektedir.
- Çocuk istismarı konusunda yapılabilecek olan nitel çalışmaların ve bu çalışmalara uygun olabilecek nitel araştırma yöntemlerinin belirlenmesi önerilmektedir.

Lisans Bilgileri

e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi’nde yayınlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in e-Kafkas Journal of Educational Research are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Kaynakça

- Alikaşifoğlu, M. (2002). Fiziksel istismar. *İstanbul Tabip Odası Süreli Bilimsel Yayını*, 15(2),149-153.
- Ahioğlu, N. (2004). Yayınlar ve yargı kararlarına göre Türkiye’de çocuk istismarı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(6), 278-285.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 95-119.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Çocuk Gelişimi*. Ya-Pa Yayın, İstanbul.
- Atamer, A. (2005). *Çocuk istismarı tarama anketi: Geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İ. Ü. Adli Tıp Enstitüsü.
- Altunsu, B. (2004). *Çocuklara bakım veren hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali tanıyabilmeleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: M. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bakır, E., ve Kapucu, S. (2017). Çocuk ihmali ve istismarının türkiye’de yapılan araştırmalara yansımaları: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Beyazıt, U, ve Ayhan, AB. (2015). Türkiye’de yapılmış çocuğun mağdur olduğu cinsel istismar olgularını konu alan bilimsel çalışmaların incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 31, 443-453.
- Beyazıt, U. (2015). Çocuk istismarı konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Çocuk Hakları Sözleşme, (2015). Available at [https:// www.unicef.org/ÇocukhaklarıSözleşme](https://www.unicef.org/ÇocukhaklarıSözleşme), Accessed 15.08.2021.
- Dokgöz, H., Şam, B., Ersoy, G. ve Müsellim, N. T. (2007). Ölümle sonuçlanan çocuk ihmali: Bir olgu sunumu. *Adli Tıp Bülteni*, 7 (3), 105-108.
- Ekiz, D. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayınları.
- Erkan, I. (2018). Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerinin adli bilimler açısından değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 410-413.
- Finkelhor, D. ve Korbin, J. (1998). Child abuse as an international issue. *Child Abuse and Neglect*, 12(1), 3-23.
- Giardano, AP., Christian, CW. ve Giardino, ER. (1997). A Practical Guide to the Evaluation of Child Physical Abuse and Neglect. *Sage Pub. London*, 23- 211.
- Gören, S. ve Tıraşçı, Y. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1),70-74.
- Hancı, H. (2002). *Adli tıp ve adli bilimler*. 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hobbs, CJ., Hanks, H. ve Wynne, JM. (1993). Child Abuse and Neglect. *A Clinician’s Handbook. 1st Ed., Edinburg: Churchill Livingstone*, 119-137.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kars, Ö. (1996). *Çocuk istismarı: nedenleri ve sonuçları*. Ankara: Bizim Büro.
- Kepenekçi, Y.K. (2001). Hukuksal açıdan çocuk istismarı ve ihmali. *Katkı Pediatri Dergisi*, 22(3), 262–269.
- Kılıç, A. (2004). Çocuk ihmali ve istismarı. *Klinik Çocuk Forumu*, 4(2), 35-40.
- Kuğuoğlu, S. (2004). *Çocuk ihmali ve istismarı*. İstanbul: Yüce Yayın Tavaslı Matbaası.
- Koşar, NG. (1989). *Sosyal hizmetlerde aile ve çocuk refahı alanı*. Ankara: Yargıoğlu Matbaası.
- Kozcu, Ş. (1988-89). Çocuk istismarı ve ihmali, seminer psikoloji. *Ege Üniversitesi Yayınları*, 6(7), 63-76.
- Ludwig, S. (2000). *Child abuse textbook of pediatric emergency medicin*. Philadelphia: LW&W.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar I-II*. İstanbul: Yayın Odası.
- Oral, R. vd. (2001). Child abuse in Turkey: An experience in overcoming denial and a description of 50 cases. *Child Abuse & Neglect*, 25, 279-290.
- Özadamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Nisan Kitabevi.
- Pala, M., Ünalacak, M. ve Ünlüoğlu, İ. (2011). Çocuklara kötü muamele: istismar ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 121-127.
- Polat, O., İnanıcı, MA. ve Aksoy, ME.(1997). *Adli tıp ders kitabı*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Polat, O. (2000). *Adli tıp kitabı*. İstanbul: Der Yayınevi.

- Polat, O. (2001). Çocuk hakları ve adli tıp. *Adli Tıp Dergisi*, 15(3),53-75.
- Polat, O. (2004). *Çocuk istismarı nedir*. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı: Tanımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sahillioğlu, D. ve Okyay, O. (2020). Türkiye’de çocuk istismarı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin betimsel analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(34), 294-311. doi: 10.29329/mjer.2020.322.14
- Selph, SS., Bougatsos, C., Blazina, I. ve Nelson, HD. (2013). Behavioral interventions and counseling to prevent child abuse and neglect: a systematic review to update the us preventive services task force recommendation. *Annals Of Internal Medicine*, 158(3),179-190.
- Şahin, F. (2006). Çocuk ve cinsel istismar. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 56(1), 34-35.
- Şahin, F. (2014). *Fiziksel istismar. Çocuk istismarına ve ihmeline yaklaşım. Temel bilgiler*. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
- Tercier, A. (1998). Child abuse. *Maer JA (ed). Emergency Medicine. 4th Ed. St. Louis: Mosby*, 1108-1118.
- Turla A. (2002). Çocuk istismarı ve ihmali olgularına tıbbi yaklaşım. *OMÜ Tıp Dergisi*, 19(4),291-300.
- Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması (2010). <http://atud.org.tr/kutuphane/unisefrapor.pdf>. Erişim Tarihi: 09.05.2020
- UNICEF (2002). *Çocuk istismarı ve ihmali uygulama kitabı kullanım kılavuzu*. İstanbul: Özgün Ofset.
- Wissow, LS. (1995). Child abuse and neglect. *Eng. J. Med.*, 332(21), 1425- 1431.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008).*Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Summary

Introduction

According to the World Health Organization, child maltreatment causes suffering to children and families and can have long-term consequences. Maltreatment causes stress that is associated with disruption in early brain development. The Centers for Disease Control and Prevention (CDC) of the United States describes child abuse as being harmed by the child's parents or caregivers (Rebecca et al., 2008; Bross & Krugman, 2020). The World Health Organization (WHO) defines all forms of physical and emotional maltreatment in children under the age of 18 that seriously or potentially harm the child's health, survival, development, or dignity in the context of a relationship (WHO, 2016). Child maltreatment is the abuse and neglect that occurs to children under 18 years of age. It includes all types of physical and/or emotional ill-treatment, sexual abuse, neglect, negligence and commercial or other exploitation. Child abuse is a serious global problem. The 1989 United Nations Convention on the Rights of the Child (CRC) is an international achievement that encourages national efforts to prevent and address child abuse. Considering the researches of WHO, 25% of all adults stated that they were subjected to physical abuse during childhood, 20% of every woman, and approximately 8% of every man were exposed to sexual abuse when they were children. Throughout their life, the vast majority of children are exposed to emotional abuse as well as these types of abuse (WHO, 2016). The concept of child abuse has come to light more and more in our country, Turkey, in recent years, and its importance is increasing daily. When the literature is examined (Beyazıt, 2015; Bakır & Kapucu, 2017), it is seen that the studies on this subject are increasing but still insufficient. For our children, who are our future, to grow up as healthy and productive citizens in every way, the concept of child abuse should be researched more and preventive practices should be put into effect. This study aims to examine and analyze the findings obtained from the postgraduate studies examining child abuse in Turkey.

Method

This study used the document analysis technique to examine the findings obtained in postgraduate studies investigating child abuse in Turkey. The research universe consists of 91 graduate studies on child abuse, which are determined to fit the purpose of the research, approved and archived by the Documentation Department of Council of Higher Education, and accessible in the National Thesis Center. Studies restricted to be published by the Documentation Department of Council of Higher Education and provided incomplete information in terms of method and sample group were removed, and 81 graduate studies were included in the study. Within the scope of the research, as a suitable data collection method, the documentation (document analysis) method, which enables actions such as accessing the sources, examining the sources reached, taking notes for the findings, and evaluating the results, was used (Ekiz, 2003). To search the documents, the keyword was determined as "child abuse." The data was started to be collected by scanning this word in the database of Documentation Department of Council of Higher Education. Graduate studies, which were achieved according to the research purpose, started to be analyzed by transferring them to the computer environment. Finally, the findings obtained from the studies were categorized and interpreted. These categories were determined according to the years of the research, their types, the academic fields in which the researchers carried out their studies, their subjects, the methods used by the researchers, the types of the sample groups participating in the study, and the universities where they were conducted, and the data were analyzed according to these points. Distribution charts of the findings obtained in the study according to the specified categories were made.

Findings

It is seen that postgraduate studies on child abuse in Turkey belong between 1998 and 2020. There is no postgraduate thesis within the scope of the research in 1999, 2000, 2001 and 2003. It was observed that 57 of the postgraduate studies included in the study were master thesis, 8 were doctoral dissertation and 16 were medical specialization thesis. Considering the data, most studies on child abuse are in master's thesis, and this number is the least in doctoral dissertations. It is seen that the postgraduate studies within the scope of the research are conducted in 16 different field. Most postgraduate studies on child abuse were carried out in the field of Education and Training, and the studies on child abuse in the area of

Child Health and Diseases and Psychology were more common than others. It has been observed that the least number of studies (n = 1) have been conducted in the fields of Dentistry, Law, Statistics and International Relations. The studies examined within the scope of the research mostly (n = 42) dealt with the level of knowledge and awareness of different individuals regarding child abuse. It was observed that scales, questionnaires, or forms were used in 61 of the graduate studies examined within the scope of the study. The number of studies that collect data as literature review (n = 1), analysis program (n = 1), and interview + scale (n = 1) is scarce. It is seen that studies were conducted in 43 different universities between 1998-2020. Most of these universities (n = 32) are state universities. When the number of studies conducted by universities is examined, it is found that most studies (n = 11) were conducted in Istanbul University, Çukurova U. Gazi U. and Ankara University (n = 5) are seen to follow this order.

Discussion, Conclusion, and Recommendations

Parents have an essential role in the studies, and this result is incompatible with the results of similar studies in the literature (Beyazıt, 2015; Bakır & Kapucu, 2017). It is thought that healthcare professionals constitute the majority of the sample groups in studies because healthcare professionals (especially physicians and nurses) must diagnose and treat cases regarding child abuse and neglect. Studies in the literature indicate that diagnoses, and risk assessments made in pediatric clinics of health institutions reduce the phenomenon of abuse seen in children (Selph et al., 2013). Postgraduate studies on child abuse in Turkey are mostly quantitative studies, and the number of qualitative studies is quite low. In studies on the level of knowledge and awareness, it is thought that methods such as scales and questionnaires are used to collect data, which is consistent with the study's findings. Child abuse is an important and sensitive issue that has negative consequences for the child, society, and the country in the short and long term. Based on the findings and results, the following suggestions can be made:

- It has been observed that most of the studies conducted in Turkey are about determining the knowledge and awareness levels of various sample groups on child abuse. No study has been found on the treatment and rehabilitation processes of children who have been subjected to abuse and those who perpetrate the abuse and their experiences in these processes. Studies addressing this issue may be recommended.
- It is seen that most of the researchers on child abuse at the master's level give up this subject when they reach the doctoral level. It is suggested to examine and determine the reasons behind this situation, do practices to eliminate them, and encourage and support doctoral researchers to do more studies on this subject.
- Among the sample groups reached in the research results, there were no legal institution employees, prison workers, women shelter workers. It may be suggested that these sample groups, who are likely to encounter child abuse cases directly, should be included in the studies. The cases of child abuse seen in these institutions should be examined in studies.
- It can be suggested to determine qualitative studies that planned on child abuse and qualitative research methods that may be suitable for these studies and to look at this phenomenon from a qualitative perspective.

Ek 1.

Doküman Listesi

Yazar	Yıl	Başlık	Üniversite
Uysal, A.	1998	Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması	İstanbul Ü.
Kutsal, E.	2004	Fiziksel çocuk istismarının sosyodemografik özellikleri ve milner çocuk istismarı potansiyeli ölçeğinin Türkiye geçerliliği	Marmara Ü.
Aktaş Altınsu, B.	2004	Çocuklara bakım veren hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali tanıyabilmeleri	Gazi Ü.
Balta, G.	2005	Fiziksel çocuk istismarı ile ilgili disiplin standartlarının araştırılması	Akdeniz Ü.
Çağlarırnak, A.	2006	Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi	İstanbul Ü.
Kocaer, Ü.	2006	Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali yönelik farkındalık düzeyleri	Ege Ü.
Bekçi, B.	2006	İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	Marmara Ü.
Sarıbeyoğlu, N. S.	2007	Lise öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ile zorbalık arasındaki ilişkinin incelenmesi	İstanbul Ü.
Akgiray, A.	2007	Çocuk istismarı: 8-10 yaş çocuklarda istismarı önleme yöntemleri	Ankara Ü.
Adalı, N.	2007	10-12 yaş grubu çocuk istismarı ebeveyn ve çocuk bilgilendirme çalışması	Ankara Ü.
Tugay, D.	2008	Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali yönelik farkındalık düzeyleri	Marmara Ü.
Çıplak Dağlı, S.	2008	Aile içi çocuk istismarı ile bilişsel işlevler arasındaki ilişkinin incelenmesi	İstanbul Ü.
Yılmaz İrmak, T.	2008	Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler	Ege Ü.
Şanyüz, Ö.	2009	Çocuk istismarına hekimlerin yaklaşımı	İstanbul Ü.
Ballı, Ö.	2010	Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne başvuran çocuk istismarı ve ihmali olgularının değerlendirilmesi	Çukurova Ü.
Kara, Ö.	2010	Ankara ilinde görev yapan pediatri asistanları, uzmanları ve pratisyen hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması	Ankara Ü.
Ergündüz, Z. Ş.	2010	Çocuk suçluluğunda çocuk istismarı olgularının değerlendirilmesi	İstanbul Ü.
Türk, S.	2010	Öğretmen adayları ile ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk istismarı potansiyeli açısından incelenmesi	Zonguldak Karaelmas Ü.
Tuna, S.	2010	Aile içi çocuk istismarı: Annelerin bazı risk faktörleri açısından incelenmesi	İstanbul Ü.
Hatipoğlu, N.	2011	Bir grup üniversite öğrencisinde çocuk istismarının sosyo-demografik yordayıcıları ve çocuk istismarı, bağlanma paternleri ve psikopatoloji arasındaki ilişkiler	İstanbul Bilgi Ü.
Evinç, Ş. G.	2011	DEHB olan ve olmayan çocuklarda çocuk istismarı ve sonuçlarıyla ilişkili etkenler: Karşılaştırmalı bir çalışma - Sözün bittiği yerde?-	ODTÜ

Yazar	Yıl	Başlık	Üniversite
Şirinbilek, M.	2011	Charles Dickens'in Oliver Twist, Zor Zamanlar ve David Copperfield romanlarında yoksulluk ve çocuk istismarı	Celal Bayar Ü.
Kürklü, A.	2011	Öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmeline yönelik farkındalık düzeyleri	Afyon Kocatepe Ü.
Pala, B.	2011	Geleceğin öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri	Eskişehir Osmangazi Ü.
Ünal, E.	2011	Televizyonda çocuk istismarı ve ihmali	Marmara Ü.
Dervişoğlu, S.	2012	Çocuk istismarı ve ihmali açısından sokakta çalışan çocuklar ve Avrupa Birliği uygulamaları	İstanbul Ü.
Özdemir, E.	2012	Çocuk istismarı haberlerinin yazılı basında sunumu	Gazi Ü.
Demir, H.	2012	Edirne ili aile sağlığı merkezlerinde görevli hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi	Trakya Ü.
Abdulnazar, M. A.	2012	İslam Hukukunda çocuk istismarını önleyici tedbirler	Necmettin Erbakan Ü.
Sarıbaş, A. T.	2013	Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi	Çanakkale 18 Mart Ü.
Sağır, M.	2013	Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri	Erciyes Ü.
Ünal, E.	2014	Çocuk istismarı ve ihmalinin psikopatolojik semptomlar üzerindeki etkisi: Erken dönem uyumsuz şemaların ve sema baş etme biçimlerinin rolü	ODTÜ
Bilgi, İ.	2014	Reklamların çocuk istismarına etkisi ve 7-9 yaş grubu çocuklarının reklamları değerlendirme düzeyi	Yalova Ü.
Burç, A.	2014	Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyler	Atatürk Ü.
Kural, D.	2014	Çocuk istismarı ve ihmeline yönelik diş hekimlerinin farkındalık düzeyleri	Marmara Ü.
Şimşek, E.	2015	Icast – R: Uluslararası çocuk istismarını sorgulama-retrospektif yöntemi ile 2014- 2015 Eğitim- Öğretim yılında, Tıp Fakültesi dönem 1 öğrencilerinde çocuk istismarının ve ihmalinin geriye dönük sorgulanması	Dokuz Eylül Ü.
Gönültaş, İ.	2015	AB düzenlemelerinde kadın ve çocuk istismarına yönelik çalışmalar ve Türkiye'nin yaklaşımı	Ufuk Ü.
Altan, H.	2015	Üniversite öğrencisi gençlere çocuk istismarı ve ihmali konusunda yapılan eğitimin bilgi ve farkındalıklarına etkisi	Gazi Ü.
Cirit, C.	2015	Aile sağlığı merkezlerinde çalışan sağlık profesyonellerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalıkları	Mersin Ü.
Bilgiç, H.	2015	Denizli İl merkezindeki aile sağlığı merkezlerinde görev yapan ebe ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki deneyimleri, bilgi ve farkındalık düzeyleri	Pamukkale Ü.
Kubin Mete, B.	2015	Çocuk istismarı: Stres, aile işlevselliği, sosyal yalıtım, kabul / red	Hacettepe Ü.
Tınmaz Pehlivan, G.	2016	Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve bu konuda verilen planlı eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi	Pamukkale Ü.

Yazar	Yıl	Başlık	Üniversite
Kefeli, H.	2016	Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali davranışları ile kurum personelinin konuya ilişkin görüşleri	Ankara Ü.
Türker, G.	2017	Aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeyleri: Burdur örneği.	Selçuk Ü.
Yaman, S.	2017	Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde çalışan araştırma görevlisi hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi	Cumhuriyet Ü.
Yetiş, O.	2017	Çocuk istismarı ve ihmalinin bildirimine yönelik öğretmen tutumları	İstanbul Ü.
Kırbaç, E.	2017	Çocuk istismarı ve ihmalinin bazı değişkenler açısından incelenmesi	İnönü Ü.
Kaptan, D.	2017	Trabzon il merkezindeki pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri	Avrasya Ü.
Yaman, F. H.	2018	Okul öncesi öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi	Kastamonu Ü.
Celiloğlu, B.	2018	Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile okul öncesi öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin incelenmesi	Necmettin Erbakan Ü.
Açar, A.	2018	Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile çocuk istismarına yönelik farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi	İstanbul Aydın Ü.
Meydan, S.	2018	Türkiye'de çocuk evliliklerinin çocuk istismarı kapsamında incelenmesi	İstanbul Ü.
Kabakoğlu, H.	2018	Aile sağlığı merkezinde görev yapan hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi	Mustafa Kemal Ü.
Cesur Yılmaz, T.	2018	Hastanede çalışan sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve psikologların çocuk istismarı ile ilgili farkındalık düzeylerinin incelenmesi	Gazi Ü.
Güzelmansur, M.	2018	Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismar ve ihmaline yönelik bilgi ve uygulamalarının incelenmesi	Üsküdar Ü.
Bahadır, V.	2018	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi uzmanlık öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, tutum ve farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi ile eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi	Kocaeli Ü.
Kamiloğlu, M.	2018	Ankara ilinde görev yapan aile hekimliği asistanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyi, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi	Sağlık Bilimleri Ü.
Solak, Y.	2018	Adana il merkezi aile hekimliği birimlerinde görev yapan doktorların çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi	Çukurova Ü.
Erol, D.	2018	Çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarının ve uzmanlık öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının değerlendirilmesi	Sağlık Bilimleri Ü.
Durgun, S.	2019	Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali rapora öz-yeterlilik ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması	Hasan Kalyoncu Ü.

Yazar	Yıl	Başlık	Üniversite
Erdoğan, Y.	2019	Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili algıları	Çukurova Ü.
Şahin, H.	2019	Eskişehir il merkezinde bir grup okul öncesi öğretmen ile bir grup sağlık çalışanının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi	Manisa Celal Bayar Ü.
Topuz, A. E.	2019	Son iki yılda İzmir Adliyesi'nde görülen çocuk istismarı vakalarının içerik analizi (Cinsel istismar)	Üsküdar Ü.
Çelik, T. H.	2019	Okul psikolojik danışmanlarının çocuk istismarı vakalarındaki deneyimleri üzerine nitel bir çalışma	Çukurova Ü.
Tufan, S.	2019	Facebook'taki çocuk istismarının internet haber sitelerine yansması	Erciyes Ü.
Çevik, A.	2019	Çocuk istismarı haberleri bağlamında çocukluğun inşası; Gazete haberleri örnekleri	Mimar Sinan Ü.
Orcan, O.	2019	Iris Galey'in "Babam Öldüğünde Ağlamadım", Jerry Coyne'un "Şeytanın Çocuğu" ve Eylem Tok'un "Mihr" adlı eserlerinde sosyal ve kültürel bir olgu olarak çocuk istismarı	Eskişehir Osmangazi Ü.
Sarıyar, A.	2019	Van ilinde çalışan sağlık çalışanlarının çocuk istismarına yönelik bilgi, tutum ve davranışları	Van 100. Yıl Ü.
Pınar, A.	2019	Çocuk istismarı ve ihmalinin faktör analizi ve güvenilirlik analizi	Fırat Ü.
Kaya, M. H.	2019	Üniversite öğrencilerinin çocuk istismar ve ihmaline yönelik farkındalıkları	Biruni Ü.
Hançer, G.	2019	Çocuk hakları ve çocuk istismarı konusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri	Kastamonu Ü.
Yıldırım, I.	2019	Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi, tutum ve farkındalık düzeyleri	Eskişehir Osmangazi Ü.
Meraki, S.	2019	Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden faydalandırılan ailelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeylerinin incelenmesi	Ankara Yıldırım Beyazıt Ü.
Eşgin, Ö.	2019	Sosyal medyada çocuk istismarı: 2013 ve 2018 yıllarının karşılaştırmalı analizi ve sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmesi	Sabahattin Zaim Ü.
Çetin, E.	2019	Türkiye'de bireysel sporlarda çocuk istismarı: Elit sporcular örneği	Gedik Ü.
Başoğlu, E.	2019	Üniversite öğrencilerinde çocuk istismarı ve cinsiyetin yalnızlık üzerindeki rolü	ODTÜ
Aydın, İ.	2019	Türkiye'de çocuk istismarı, çocuk istismarını önleyici sosyal politikalar ve Diyarbakır örneği	Gazi Ü.
Didar Paşalıoğlu, E.	2019	Engelli çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve kaygı düzeyleri ile çocuk istismarına yönelik tutumları arasındaki ilişki	İstanbul Ü.
Yılmaz, B.	2020	Ebelik bölümü öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgileri ile yaklaşımlarının eğitim öncesi ve eğitim sonrası süreçte karşılaştırılması	Kafkas Ü.
Çelik, İ.	2020	Okullarda soruşturma konusu olan çocuk istismarı ve ihmali olaylarının değerlendirilmesi	Ankara Ü.